

بررسی نظریه رشید رضا ذیل آیه ۵۵ سوره مبارکه مائده با تأکید بر اندیشه‌های آیت‌الله جوادی آملی در تفسیر تسنیم

سید حسین رضوی ارانی^۱

چکیده

کاربرد واژه «ولی» در آیه ۵۵ سوره مبارکه مائده، موجب شده است که این آیه مورد توجه مفسرین فریقین قرار بگیرد. شیعیان با استناد به این آیه معتقد به ولایت امیرالمؤمنین^۷ به معنای سرپرست امت هستند و در مقابل، اهل تسنن که منکر چنین ولایتی هستند، اشکالاتی بر آن وارد می‌کنند. «رشید رضا» از مفسرین معاصر اهل سنت، اشکالاتی مطرح می‌کند که توجه به جدید بودن برخی از آن‌ها، بررسی مجدد این آیه شریف را ضروری می‌کند. از دیگر سو، «آیت‌الله جوادی آملی» به‌عنوان یکی از مفسرین معاصر شیعه، به بررسی جهات گوناگون ذیل این آیه شریف پرداخته است که با واکاوی این مطالب می‌توان به این پرسش‌های نوظهور پاسخ مناسب داد. بررسی این آیه در تفسیر «المنار» و «تسنیم»، نکات ذیل را به دست می‌دهد: «رشید رضا» واژه‌های «ولی» و «راکع» را به معنای «ناصر» و «خاضع» می‌داند و سه اشکال به استدلال شیعیان وارد می‌سازد: ۱. تعبیر از مفرد با واژه جمع جایز نیست؛ ۲. تعبیر از «بخشش انگشتر» با عبارت «یؤتون الزکاة» جایز نیست؛ ۳. ولایت به معنای سرپرستی با سیاق آیات هماهنگ نیست. اشکال دوم «رشید رضا» در زمره اشکالات جدیدی است که کمتر به آن پرداخته شده است. آیت‌الله جوادی آملی نیز «ولی» را به معنای سرپرست می‌داند و در پاسخ به اشکالات مطرح شده، معتقدند: ۱. تطبیق جمع بر مصداق فرد اشکالی ندارد؛ ۲. روایت‌های متعددی که در شأن نزول این آیه وارد شده است، مصداق «یؤتون الزکاة» را «بخشش انگشتر» دانسته است؛ ۳. آیه ولایت به دلیل نزول جداگانه، دارای سیاق نیست.

واژگان کلیدی

آیه ولایت - تفسیر المنار - تفسیر تسنیم - رشید رضا - آیت‌الله جوادی.

^۱ دانش‌پژوه سطح ۴، رشته تفسیر قرآن کریم با گرایش تفسیر آیات اعتقادی، موسسه آموزش عالی علوم وحیانی اسراء.